

УДК 37.091.12.011.3-051:005.336.2:347.771.78

Редчиць Тетяна Олександрівна, аспірантка Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, м. Київ, e-mail: pta.piper@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ОБІЗНАНОСТІ ПЕДАГОГІВ У СФЕРІ ДОТРИМАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Анотація

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена нагальними потребами освітянської спільноти в належній охороні авторського права в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій, підвищенні компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників, керівників навчальних закладів із питань захисту інтелектуальної власності під час створення і використання електронних навчально-методичних матеріалів, сприяння гармонізації авторсько-правових відносин в інформаційному освітньому середовищі.

Ретроспективний аналіз наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних фахівців з питань дотримання авторського права в інформаційному просторі дає змогу визначити основні підходи і проблеми, що існують в системі підвищення компетентності й обізнаності педагогів щодо охорони авторського права.

Ключові слова: інформаційні і комунікаційні технології, компетентність у галузі дотримання авторських прав, право інтелектуальної власності, навчальний процес, міжнародна система охорони авторського права.

Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язки з важливими науковими і практичними завданнями. Актуальним для освіти і науки України на сучасному етапі її розвитку є проблема дотримання авторських прав і захист інтересів освітян в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті визначено, що важливим пріоритетом розвитку освіти є запровадження освітніх інновацій, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, інтеграція вітчизняної освіти до європейського і світового освітніх просторів, де одним з основних чинників модернізації і розвитку освіти виступає правовий захист освітніх інновацій і результатів науково-педагогічної діяльності як інтелектуальної власності.

Питання впливу нових технологій на авторське право привертає увагу таких міжнародних організацій, як Всесвітня організація інтелектуальної власності, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) і Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). З появою і стрімким розвитком інформаційних та комунікаційних технологій перед сучасною системою авторського права постало завдання адаптувати правове середовище інтелектуальної власності до нових вимог інформаційного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. У вітчизняній педагогічній науці проблеми, пов'язані з дотриманням авторських прав в інформаційному просторі є надзвичайно актуальними. Адже з розвитком інформаційних технологій перед сучасною системою освіти виникає двоєдине завдання: постійне оновлення і збагачення знань й умінь усіх учасників освітнього процесу і добросовісне використання результатів інтелектуальної і творчої діяльності, що охороняються авторським правом.

Уміння освітян і науковців дотримуватись авторського права під час використання об'єктів інтелектуальної власності є однією із складових ІКТ-компетентності педагога. Проблеми формування ІКТ-компетентностей педагога і модернізація на її основі освіти неодноразово підіймалися в наукових працях і дослідженнях таких науковців як Беспалов П. В., Биков В. Ю., Горбунова Л. М., Єлізаров А. А., Овчарук О. В., Жалдак М. І., Морзе Н. В., Раков С. А. та ін.

Загальні підходи до обізнаності педагогічних працівників з питань дотримання авторських прав обговорюються під час розробки стандартів у галузі ІКТ компетентності. Так, наприклад, до змістових складових ІКТ-компетентності вчителя, а саме, когнітивної компоненти відносять «уміння грамотно цитувати джерела» (у справі дотримання авторських прав), до змісту базової ІКТ-компетентності вчителя-предметника відносять «базове розуміння надійності і достовірності отримуваної інформації і пошана до етичних принципів при інтерактивному використанні інформаційних технологій». До так званого рефлексійного компоненту ІКТ-компетентності відносять «ставлення до інформації, об'єктів та явищ у інформаційному середовищі; стиль педагогічного спілкування усередині інформаційного середовища; критичне відношення до інформаційного споживання» [9].

Питання щодо знань і навичок освітян і науковців у галузі дотримання авторських прав і проблем інтелектуальної власності в контексті науково-педагогічної діяльності знайшли відображення в роботах таких вітчизняних науковців Агієнко І. В., Вовк О. Б., Голощук Р. О., Нерсисян А. С., Нікітчина С. О., Мазур З. Ф., Матюшенко С. В.

Проблеми захисту інтелектуальної власності і комп'ютерного авторського права висвітлені в працях Антонова В. М., Сударікова С. А.; питання охорони й захисту авторських прав у глобальній мережі Інтернет знайшли відображення в дослідженнях таких вітчизняних і зарубіжних науковців як Пастухов О. М., Колос В. В., Афанас'єва Ю. А., Коскінен-Олссон Т.; загальним проблемам авторського права і передового зарубіжного досвіду в цій галузі присвячені праці Вале В., Дроб'язко Р. В., Рузакової О. А., Абдулліна А. І.; питання дотримання авторського права і розвитку електронних інформаційних ресурсів бібліотек піднімаються в працях Бойкова О. Ф.; Ващинець І. І. у своїх дослідженнях наголошує на необхідності визначення правового статусу нових об'єктів авторського права і реформування авторського права в контексті розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Серед зарубіжних науковців проблемами охорони інтелектуальної власності в інформаційному середовищі займаються Л. Бентлі, Б. Шерман, Е. Ульмер, О. Ханс, С. Дюсол'є, Л. Лессіг, А. Люка та ін.

Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми, яким присвячена означена стаття. Аналіз відповідної літератури свідчить про те, що вітчизняні й зарубіжні науковці у своїх дослідженнях здебільшого розглядають окремі аспекти проблем охорони авторського права в інформаційному просторі, підкреслюючи важливість реформування національного і міжнародного законодавства під впливом інформаційних технологій на всі сфери діяльності суспільства.

Актуальним залишається питання формування компетентностей у галузі дотримання авторських прав педагогічними і науково-педагогічними працівниками й упровадження системного вивчення елементів права інтелектуальної власності в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Метою статті є здійснення огляду науково-педагогічних і правових джерел з проблеми вивчення педагогами й науковцями питань охорони авторського права в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, висвітлення

даного питання у процесі підготовки і підвищення кваліфікації педагогів й окреслення можливих рекомендацій для вітчизняних фахівців.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В еру бурхливого розвитку інформаційних технологій усе частіше піднімається питання про їх вплив на всі сфери соціально-економічного, політичного та культурного життя суспільства. Сучасне інформаційне суспільство спрямоване на здобуття і постійне збагачення знань. Цьому процесу сприяє розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет і локальних мереж полегшує доступ до матеріалів у цифровому форматі. Це дозволяє деяким користувачам без перешкод копіювати і недобросовісно використовувати матеріали, які є інтелектуальною власністю автора.

Проблема полягає в тому, що більшість працівників у галузі освіти недостатньо поінформовані з питань охорони авторського права. Зважаючи на виключний характер новітніх цифрових засобів, стає складніше використовувати класичні методи захисту авторського права [5]. Саме тому основним завданням для сучасного інформаційного суспільства і системи авторського права є дотримання певного балансу між інтересами авторів і потребами користувачів (педагогів, науковців, учнів, студентів та інших учасників навчально-виховного процесу). Проблеми дотримання авторського права, що торкаються розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в освіті в новому контексті потребують детального вивчення.

Зупинимось детальніше на основних поняттях, що стосуються сфери дотримання авторського права в інформаційно-освітньому просторі. **Авторське право** – набір виключних прав, які дозволяють авторам отримувати соціальні блага від результатів своєї творчої діяльності. Авторське право є галуззю права інтелектуальної власності. Відповідно до статті 418 Цивільного кодексу України **право інтелектуальної власності** – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності [14]. Точніше – це закріплені законом права на результати творчої діяльності у виробничій, науковій, художній та інших сферах.

Питання навчання і підвищення кваліфікації педагогів і науковців з питань охорони авторського права слід почати з основних міжнародних договорів, які регулюють авторсько-правові відносини, серед яких Всесвітня конвенція про авторське право (Женевська конвенція), Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів і Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної

власності, учасницею яких є Україна. Принципи і положення цих договорів дозволили більшості країн створити сучасну систему охорони авторського права.

Так, Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) з авторського права, який був прийнятий 20 грудня 1996 року, визначає глибокий вплив розвитку і зближення інформаційних і комунікаційних технологій на створення літературних і художніх творів і важливість авторсько-правової охорони як стимулу для літературної й художньої творчості [1]. Документи, прийняті Європейським Союзом, серед яких Директива Ради Європи від 14 травня 1991 року № 91/250 про правову охорону комп'ютерних програм, Директива Європейського парламенту і Ради Європи від 11 березня 1996 року № 96/9 про правову охорону баз даних, Директива Європейського парламенту і Ради Європи від 22 травня 2001 р. про гармонізацію певних аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві значно вплинули на розробку законодавчих актів України.

Сучасну систему законодавства України у сфері авторського права складають Конституція України, Цивільний кодекс України книга IV Право інтелектуальної власності, Закон України «Про авторське право і суміжні права» та інші підзаконні нормативні акти.

Безпосередньо в галузі освіти питання права інтелектуальної власності й дотримання авторських прав регулюються окремими статтями законодавчих актів, зокрема, статтями 2 і 10 Закону України «Про науково-технічну інформацію», де розкривається питання використання науково-технічної інформації як об'єкта інтелектуальної власності й гарантії охорони прав інтелектуальної власності під час передавання науково-технічної інформації державним органам, службам й установам, статті 5 і 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» визначають зобов'язання вченого дотримуватись етичних норм наукового співтовариства, поважати право на інтелектуальну власність під час здійснення науково-педагогічної діяльності й захист прав інтелектуальної власності у разі їх порушення, у Положенні про дистанційну освіту серед основних напрямків науково-методичного забезпечення дистанційного навчання є участь у створенні науково-методичних основ функціонування банку атестованих дистанційних курсів, які, у свою чергу, сприяють забезпеченню захисту авторських і майнових прав їх розробників, у Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» наголошується на необхідності «...удосконалення захисту прав інтелектуальної власності, в тому числі авторського

права при розміщені та використані творів в мережі Інтернет, про охорону баз даних, дистанційне навчання» [2, 6, 7].

У контексті усвідомлення аналізу підходів вільного використання (без згоди автора і без виплати йому авторської винагороди) об'єктів авторського права слід розглянути зарубіжний досвід. Так, відповідно до Акту про авторське право США 1976 р. для встановлення факту добросовісного використання розглядаються чотири фактори:

- мета і характер використання, включаючи питання про те, чи носить використання комерційний характер або має на меті виключно некомерційну освітню діяльність;
- походження авторського твору (визначає оригінальність твору);
- обсяг використання об'єкта авторського права;
- вплив від використання на ринок [15].

В українському законодавстві випадки правомірного використання твору без згоди автора зазначені у статті 444 Цивільного кодексу України, де твір може бути вільно, без згоди автора та інших осіб, і безоплатно використаний будь-якою особою як цитата з правомірно опублікованого твору або як ілюстрація у виданнях, радіо- і телепередачах, фонограмах і відеограмах, призначених для навчання, за умови дотримання звичаїв, зазначення джерела запозичення й імені автора, якщо воно вказано у такому джерелі, і в обсязі виправданому метою [14].

У сфері освіти створюються і використовуються різноманітні електронні навчально-методичні матеріали і засоби навчання, серед яких посібники і підручники, електронні конспекти лекцій, пакети тестових завдань, електронні версії наукових і науково-методичних видань, віртуальні лабораторії і тренажери, програмне освітнє забезпечення, мультимедійні матеріали тощо. Останнім приділяється особлива увага. Зважаючи на специфіку мультимедійних матеріалів, у яких одразу поєднується текст, графічне і відеозображення, звуковий супровід, віднести їх до одного об'єкта авторського права складно. Звертаючись до цих проблем Ващинець І. І. наголошує на необхідності визначення правового статусу даної категорії творів як нового об'єкта авторського права [4].

Сучасні комп'ютерні технології полегшують доступ до цифрових матеріалів, розміщених у глобальній мережі і спрощують можливість їх копіювання. Актуальним залишається питання захисту електронних матеріалів у мережі Інтернет. На думку

Пастухова О. М. через технологічні особливості мережі Інтернет виявити неправомірне використання таких матеріалів не має можливості [12].

Для контролю і запобігання порушень використовуються технічні і правові засоби захисту: *криптографічні конверти* – програмне забезпечення, яке зашифровує твори так, що доступ до них може бути отриманий лише із застосуванням належного ключа шифру; аналогічна система з більш широкими можливостями – *конверти управління правами* – «конверт» зв'язується із сервером для перевірки заданих ним параметрів використання твору; *контракти* – найефективніший засіб запобігання порушень на електронні матеріали в мережі Інтернет; *коди доступу* дозволяють використовувати такі захисні механізми, як функціональні й часові обмеження; *методи захисту основані на апаратних засобах* – вимагають від користувача придбання і встановлення певного пристрою, який рахує епізоди використання твору; *цифрові сертифікати* – у разі застосування технологій цифрового підпису сертифікаційний орган видає користувачеві електронний файл – цифровий сертифікат, яким користувач посвідчується як власник публічного ключа, тощо [13].

Використання таких засобів захисту вдосконалює систему охорони авторських прав в інформаційному просторі, однак у той же час позбавляє певної частини суспільства доступу до таких матеріалів, внаслідок чого відбувається розподіл суспільства на тих, хто має доступ до інформації і позбавлених такої можливості через економічні, технічні та соціальні причини. «Переформатування матеріалу для забезпечення його доступності не повинно розглядатися як порушення авторських прав, а повинно розглядатися як розумний доступ». Такої позиції дотримується Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) [3].

Слід особливо виділити питання обізнаності педагогів і науковців щодо дотримання авторських прав. В Україні існує практика вивчення відповідного законодавства. Так, у системі вищої педагогічної освіти курс з основ інтелектуальної власності запроваджений з метою забезпечення виконання Указу Президента України від 27 квітня 2001 року № 285/2001 «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» і Наказу Міністерства освіти і науки України від 20.10.2004 р. № 811, де зазначено, що вищі навчальні заклади III–IV рівня акредитації, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, зобов'язані запровадити з 2005/2006 року для студентів, які навчаються за освітньо-професійними програмами спеціаліста і магістра, навчальну дисципліну «Інтелектуальна власність». Дисципліна «Право інтелектуальної власності» вивчається в таких вищих навчальних закладах як

Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, Київський педагогічний університет ім. Б. Д. Грінченка, Кіровоградський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Сковороди та ін.

Зупинимось на описі тих ресурсів, що пов'язані з наданням знань і формуванням навичок і компетентностей з питань дотримання авторських прав педагогічними і науково-педагогічними працівниками.

З метою вдосконалення науково-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» здійснюється підготовка і видання підручників і навчальних посібників для педагогів, серед яких «Введення в інтелектуальну власність» й «Управління інтелектуальною власністю» (Цибулюк П. М.), «Право інтелектуальної власності» (Дроб'язко В. С., Дроб'язко Р. В.), «Інтелектуальна власність. Теорія і практика інноваційної діяльності» (Вачевський М. В., Кремень В. Г., Мадзігон В. М., Скотний В. Г., Левченко Г. Є., Вачевський О. М.), «Інтелектуальна власність. У запитаннях та відповідях» (Манжул К. В.), «Правова охорона інтелектуальної власності: авторсько-правовий аспект» (Шишка Р. Б.) та ін.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 20.10.2004 р. № 811 Про запровадження у вищих навчальних закладах навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність» з метою якісного проведення навчальних занять необхідно забезпечити підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників у сфері інтелектуальної власності. У закладах післядипломної педагогічної освіти здійснюють підготовку і підвищення кваліфікації педагогічних працівників і керівних кадрів з урахуванням вивчення елементів права інтелектуальної власності. У навчально-методичному комплексі підвищення кваліфікації завідуючих районними (міськими) методичними кабінетами перший змістовий модуль (Філософія і соціологія освіти) в темі «Нормативно-правове забезпечення діяльності методичних установ» містить питання щодо формування інтелектуального капіталу в освіті, системи правового забезпечення авторського права й інтелектуальної власності, а також правовий порядок використання сучасного програмного забезпечення комп'ютерних програм й охорони авторського права на них [10]. Тема «Інформаційна культура керівника» третього змістового модуля (Інформаційні технології в управлінні ПТЗН) навчально-методичного комплексу підвищення кваліфікації директорів ПТЗН передбачає розкриття суспільних й особистісних аспектів

інформаційної культури, зокрема морально-етичних норм у системі інформаційних комунікацій керівників і правових аспектів інформаційної діяльності [11].

Академією Всесвітньої організації інтелектуальної власності запроваджено дистанційний курс DL-101 «Основи інтелектуальної власності» для самоосвіти педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти, програми якого мають на меті задовольнити потреби освітян у знаннях і навичках у галузі інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що сучасна система освіти України не достатньо озброєна необхідними навчально-методичними й інформаційно-комунікаційними засобами для дотримання авторського права на електронні матеріали. Питання дотримання авторського права у цифровому середовищі досі не є предметом широкої підготовки і підвищення кваліфікації педагогів.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Міжнародне й українське законодавство створило нормативно-правове підґрунття для дотримання авторських прав. «За цей час сформульовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, упровадження електронного документообігу і захист інформації». Однак не вирішується в повному обсязі питання захисту авторських прав на комп'ютерні програми. Спостерігається нерівність забезпечення можливості доступу до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, що спричиняє недостатній рівень комп'ютерної й інформаційної грамотності населення [8].

Уміння освітян і науковців дотримуватись авторського права під час використання об'єктів інтелектуальної власності розглядається як одна із складових ІКТ-компетентності педагога, що зазначено в Національному освітньому технологічному стандарті для вчителів (National Educational Technology Standards for Teachers), Державних стандартах використання технологій/Стандарти вчителів (State Standards for Technology Use/ Teacher Standards) і Стандартах ІКТ-компетенцій для вчителів, що підготувала ЮНЕСКО [16, 17, 18].

Однак питання дотримання авторських прав в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій не достатньо представлено в навчальних

програмах підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників і в науково-педагогічній літературі.

Важливим для сучасної системи освіти України залишається питання впровадження системного вивчення елементів дотримання авторських прав в умовах використання інформаційно-комунікаційних технологій і формування компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників у даній сфері.

Список використаних джерел

1. Авторське право і суміжні право. Європейський досвід: у 2-х книгах / [упоряд. Дроб'язко Р. В.; ред. А. С. Довгерта]. – Книга 1: Нормативні акти. Європейська інтеграція України – К. : Ін Юре, 2001. – 148 с.
2. Антонов В. М. Інтелектуальна власність і комп'ютерне авторське право. Навчальний посібник / 2-ге вид., стер./ В. М. Антонов. – К. : КНТ, 2006. – 417 с.
3. Библиотека за рубежом : сборник / ред. Е. А. Азарова, С. В. Пушкова. – М. : Центр книги ВГБИЛ им. М. И. Рудомино, 2001. – 92 с.
4. Ващинець І. І. Цивільно-правова охорона авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право»/ І. І. Ващинець. – Київ, 2006. – 20 с.
5. Голошук Р. О. Проблеми захисту авторських прав в системах дистанційного навчання / Р. О. Голошук, О. Б. Вовк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка», № 631: Інформаційні системи та мережі, 2008. – С. 78–86.
6. Закон України «Про науково-технічну інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3322-12>. – Заголовок з екрана.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>. – Заголовок з екрана.
8. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>. – Заголовок з екрана.
9. Комп'ютерна грамотність вчителів з точки зору стандартів ЄС // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 18–19 листопада 2008 р.) / М-во освіти і науки України, Полтава. Ін-т післядипл. педагог. освіти

ім. М. В. Остроградського. – П. : Полтав. ін.-т післядипл. педагог. освіти ім. М. В. Остроградського, 2008. – С. 40–42.

10. Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації завідуючих районними (міськими) методичними кабінетами за дистанційною формою навчання / за заг. ред. В. В. Олійника / упоряд. Л. Л. Ляхоцька. – К. : Міленіум, 2003. – 104 с.
11. Навчально-методичний комплекс підвищення кваліфікації директорів ПТЗН за дистанційною формою навчання / за заг. ред. В. В. Олійника / упоряд. Л. Л. Ляхоцька. – К. : Міленіум, 2003. – 100 с.
12. *Пастухов О. М.* Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. М. Пастухов. – Київ, 2002. – 20 с.
13. Рекомендації щодо вдосконалення механізму регулювання цифрового використання об'єктів авторського права і суміжних прав через мережу Інтернет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sdip.gov.ua/ua/recomnet.html>. – Заголовок з екрана.
14. Цивільний кодекс України: за станом на 10 квіт. 2011 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2003. – 356с. – (Бібліотека офіційних видань).
15. Copyright Law in the United States (Bitlaw). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bitlaw.com/copyright/fair_use.html. – Заголовок з екрана.
16. ICT competency standards for teachers: competency standards modules [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001562/156207e.pdf>. – Заголовок з екрана.
17. ISTE (International society for technology in education)/ The ISTE NETS and Performance Indicators for Teachers (NETS•T) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.iste.org/Libraries/PDFs/NETS_for_Teachers_2008_EN.sflb.ashx. – Заголовок з екрана.
18. State Strategies and Practices for Educational Technology: Volume I – Examining the Enhancing Education Through Technology Program / U.S. Department of Education, Office of Planning, Evaluation and Policy Development [Електронний

ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ed.gov/rschstat/eval/tech/netts/netts-vol1.doc>. – Заголовок з экрана.

ПРОБЛЕМЫ ОСВЕДОМЛЕННОСТИ ПЕДАГОГОВ В СФЕРЕ СОБЛЮДЕНИЯ АВТОРСКИХ ПРАВ В ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Редчиц Татьяна Александровна, аспирантка Института информационных технологий и средств обучения НАПН Украины, г. Киев, e-mail: pta.piper@gmail.com

Аннотация

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена потребностями педагогов в надлежащей охране авторского права в условиях использования информационно-коммуникационных технологий, повышении компетентности педагогических и научно-педагогических работников, руководителей учебных заведений по вопросам защиты интеллектуальной собственности при создании и использовании электронных учебно-методических материалов, способствованию гармонизации авторско-правовых отношений в информационной образовательной среде.

Ретроспективный анализ научных исследований отечественных и зарубежных специалистов по вопросам соблюдения авторского права в информационном пространстве позволяет определить основные подходы и проблемы, которые возникают в системе повышения компетентности и осведомленности педагогов в сфере охраны авторского права.

Ключевые слова: информационные и коммуникационные технологии, компетентность в области соблюдения авторских прав, право интеллектуальной собственности, учебный процесс, международная система охраны авторского права.

PROBLEMS OF TEACHERS AWARENESS IN THE SPHERE OF COPYRIGHT OBSERVANCE IN INFORMATION-EDUCATIONAL SPACE

Tatyana A. Redchits, PhD student of the Institute of Information Technologies and Learning Tools of NAPS of Ukraine, Kyiv, e-mail: pta.piper@gmail.com

Resume

Urgency of the material stated in the article is caused by urgent requirements of educational community for appropriate protection of the copyright in the conditions of use of information-communication technologies, increase of competence of pedagogical and scientific workers, heads of educational institutions concerning intellectual property protection at creation and use of electronic teaching materials, assistance of harmonization the copyright relations in the information educational environment.

The retrospective analysis of scientific researches of domestic and foreign experts concerning copyright observance in information field gives the chance to define the basic approaches and problems which arise in the system of competence increase and awareness of teachers concerning copyright protection.

Keywords: information and communication technologies, competence in the sphere of copyright observance, intellectual property right, educational process, international system of copyright protection.

Матеріал надійшов до редакції 25.10.2011 р.